

2569
38
2155

///

Pracownia Śląska

POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE NA GÓRNYM ŚLĄSKU
SPÓŁKA DZIERŻAWNA – SPÓŁKA AKCYJNA W KATOWICACH
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES FISCALES DE L'ÉTAT
POLONAIS EN HAUTE-SILÉSIE
SOCIÉTÉ ANONYME A KATOWICE

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
ORAZ RADY NADZORCZEJ Z DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI
ZA ROK OPERACYJNY

1937

dop

2155 ///

22

6. 0.

2155

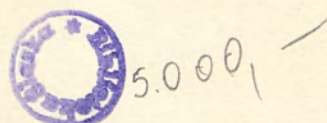
**SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
ORAZ RADY NADZORCZEJ Z DZIAŁALNOŚCI SPÓŁKI
ZA ROK OPERACYJNY**

1937

2569
38

2155. 1937

III

Zakł. Graf. „Mercuria”, Exemplar obowiązkowy, Sierpiec 1937

X-2734	
2155	<u>III</u>
1937	

1938

RADA NADZORCZA:

MM. HENRI DE PEYERIMHOFF DE FONTENELLE – Prezes
CZESŁAW KLARNER – Wice-Prezes

CZŁONKOWIE:

DUC ETIENNE D'AUDIFFRET-PASQUIER
CZESŁAW BENEDEK
CEZARY BEREZOWSKI
FRANCISZEK DOLEŻAL
ZYGMUNT KUCHARSKI
JULES LAROCHE
PAUL LEMAY
HENRY LE ROND
ZYGMUNT MALAWSKI
WŁODZIMIERZ MOMENTOWICZ (deleg.)
HENRI DE PEYSTER
HENRY PORTIER
JULES SIMON (deleg.)
ALEKSANDER STEIN
FÉLIX VILLET
PAUL WEISS
STANISŁAW WIDOMSKI
JÓZEF WITCZAK

ZARZĄD:

FRANÇOIS MICHEL – Generalny Dyrektor
ZYGMUNT KORSAK – W.-Generalny Dyrektor
LOUIS PERRIN – W.-Generalny Dyrektor
JULIAN ZAGÓROWSKI – W.-Generalny Dyrektor

Sprawozdanie dla Walnego Zgromadzenia z działalności Spółki w r. 1937.

Zgodnie z art. 21 statutu naszej Spółki zwołaliśmy dzisiejsze Walne Zgromadzenie celem przedstawienia wyników działalności Spółki w roku 1937, który jest naszym 16-ym okresem operacyjnym.

Stwierdzone na naszych dwóch ostatnich Walnych Zgromadzeniach dodatnie objawy w sytuacji gospodarczej Polski w bieżącym roku sprawozdawczym nie tylko się utrzymują, ale nawet silnie się uwydatniają i obejmują szerszy zasięg, co należy tym bardziej podkreślić, że zarówno atmosfera gospodarcza w całym świecie jak i niepokoje polityczne o najbliższą przyszłość Europy bezwątpienia nie są czynnikami sprzyjającymi tego rodzaju ewolucji.

Stwierdzić jednak musimy, że bilans handlowy, który od lat kilku wykazywał saldo dodatnie, choć wyraźnie malejące, w r. 1937 wykazuje saldo ujemne: import przekroczył eksport o blisko 60 milionów złotych. Wytlumaczenia tego zjawiska nie należy szukać w jakimkolwiek osłabieniu zdolności produkcyjnej kraju czy zbytu jego towarów, ponieważ wysokość eksportu zarówno w tonach jak i wartości wzrosła przeszło o 100 milionów zł i z górą 2 miliony ton w stosunku do roku 1936. Ujemne saldo bilansu spowodowane zostało podwyższeniem importu, który zwiększył się o 600.000 ton przy wzroście wartościowym z 1 miliarda do 1 miliarda 254 milionów złotych, a cyfra ta nie jest wskaźnikiem zbyt wygórowanego spożycia kraju, ale konsekwencją planowo rozpoczętej i systematycznie przeprowadzanej prawdziwej kampanii inwestycyjnej. Do akcji inwestycyjnej, o nasileniu bardzo osłabionym w latach kryzysu, przystąpiono na powrót z nową energią we wszelkiego rodzaju gałęziach przemysłu, zarówno pod impulsem inicjatywy prywatnej jak i rządowej. W pierwszym rządzie, według z góry obmyślonego ogólnego planu, realizuje się w szybkim tempie uprzemysłowienie całego okręgu w centrum kraju.

Jak się tego należało spodziewać, napięta w takim stopniu gospodarka wymagała utrzymania ograniczeń dewizowych, wprowadzonych w 1936 r. Zresztą stosowanie odnośnych przepisów stało się dostatecznie elastyczne, aby zmniejszyć do minimum wynikające stąd trudności, przynajmniej o ile chodzi o obrót z krajami takimi jak Francja, z którymi zawarto odpowiednie umowy.

Poprawa w przemyśle węglowym, zaznaczająca się już w ciągu 1936 r., uległa w r. 1937, jak to przewidywaliśmy w naszym ostatnim sprawozdaniu, dalszemu, wyraźnemu postępowi.

Nie jest to już tym razem różnica produkcji wyrażająca się kilkoma setkami tysięcy ton, ale prawdziwy skok wydobywania o 6.458.000 t, czyli 22% tonażu z r. 1936.

Poniższe zestawienie daje, począwszy od r. 1933, obraz ewolucji cyfr zarówno dla ogółu polskiego przemysłu węglowego jak i dla naszego przedsiębiorstwa.

R o k	Produkcja w tysiącach ton		Zbyt w kraju w tysiącach ton		Eksport w tysiącach ton	
	Polska	Skarboferme	Polska	Skarboferme	Polska	Skarboferme
1933	27.356	3.008	15.261	811	9.702	1.761
1934	29.267	3.092	15.782	840	10.406	1.794
1935	28.540	3.070	16.882	931	9.175	1.675
1936	29.748	3.125	18.621	1.029	8.822	1.627
1937	36.208	3.802	22.031	1.246	11.313	2.010

Trzeba zwrócić uwagę, że na spożycie krajowe przypada przeszło połowa powyższego wzrostu wydobycia, mianowicie 3.410.000 ton. Przy czym należy pamiętać, że okresy zimowe w latach 1936/37 i 1937/38 nie były szczególnie surowe, a więc powyższą różnicę można przypisać rzeczywistej poprawie spożycia przemysłowego kraju.

Eksport podążał za ogólnym ruchem spożycia światowego, hamowany jednak stosowaniem układu z Wielką Brytanią, o którym dalej będzie mowa. Wahań tonażu na poszczególnych grupach rynków spożycia (bez Gdańska) od roku 1935 podaje następujące zestawienie:

	1 9 3 5		1 9 3 6		1 9 3 7	
	tys. t	%	tys. t	%	tys. t	%
1. Austria, Węgry, Czechosłowacja . .	1.169	13,21	835	9,8	857	7,8
2. Szwecja, Norwegia, Dania, Łotwa .	3.549	40,08	3.310	38,8	3.716	33,8
3. Francja, Belgia, Irlandia, Holandia .	1.620	18,30	2.075	24,3	2.819	25,7
4. Włochy, Jugosławia itd.	1.585	17,91	1.140	13,4	1.713	15,6
5. Rynki poza-europejskie	320	3,62	464	5,4	667	6,1
6. Węgiel bunkrowy	609	6,88	703	8,3	1.204	11,0
	8.852	100,00	8.527	100,0	10.976	100,0

Jak w latach poprzednich, a zwłaszcza od czasu zawarcia układu polsko-brytyjskiego, prowadzono czynną akcję zbytu węgla bunkrowego, nie objętego – jak wiadomo – kontyngentem. W dziedzinie tej zaznaczył się nowy znaczny postęp, gdyż ogólny polski eksport węgla bunkrowego wyniósł 1.204.000 t, przewyższając znacznie cyfrę 703.000 t z roku 1936.

Układ polsko-brytyjski, normujący od 1935 r. eksport naszego węgla na rynki zamorskie, został niejako zawieszony w r. 1937 wobec zbyt wielkiej dysproporcji między kontyngentami polskimi, wyznaczanymi na podstawie tego układu, a ilościami, które Polska mogła i powinna była wywozić biorąc pod uwagę stan rynków światowych i zalew ich przez konkurencję niemiecką. Układ przewidywał wypowiedzenie na 31 grudnia 1937 r., z czego nie omieszkaliśmy skorzystać. Jednakże różne względy skłoniły polskich przemysłowców węglowych do pertraktacji z Anglikami w sprawie nowego układu, który zawarto w grudniu 1937 r. na przeciąg tylko 2 lat. Zdaje się, że układ ten powinien funkcjonować z mniejszymi trudnościami niż poprzedni. Normuje on eksport polski w zależności od cyfry ogólnego eksportu pięciu krajów europejskich: Wielkiej Brytanii, Niemiec, Polski, Belgii i Holandii.

Co się tyczy cen, wewnętrzny rynek polski podlega nadal reglamentacji na podstawie rozporządzenia z dnia 4 grudnia 1935 r. Można nawet powiedzieć, że ceny za tonę spadły przeciętnie znacznie poniżej maksimum ustalonego w rozporządzeniu przez fakt rozwinięcia niektórych sprzedaży po cenach wyjątkowo niskich spożywcem takim jak koleje i różne uprzywilejowane gałęzie przemysłu.

Natomiast w eksporcie zamorskim korzystaliśmy aż do ostatnich miesięcy 1937 r. ze znacznej wyższości cen. Potem nastąpiła bardzo wyraźna niżka, która odbije się niewątpliwie na rezultatach ostatnich miesięcy bieżącego roku.

W ostatnim sprawozdaniu wspominaliśmy o odnowieniu Polskiej Konwencji Węglowej i powołaniu Kolegium Arbitrażowego do ustalenia nowej podstawy klucza licencyjnego poszczególnych przedsiębiorstw. Kolegium wydało 31-go marca orzeczenie, które pozycję Skarbofermu zmienia jedynie w sposób bardzo nieznaczny.

Należy jeszcze zwrócić uwagę na zarządzenie, które poważnie dotknęło naszą produkcję. Mianowicie rozporządzeniem z dnia 1-go listopada 1937 r. obniżono maksymalny czas pracy robotników na dole z 8 do 7 $\frac{1}{2}$ godzin. Trudno narazie określić cyfrowo wpływ tego zarządzenia na koszty własne, a zatem i zdolność konkurencyjną węgla polskiego wobec przemysłów węglowych nie dotkniętych tego rodzaju dodatkowym obciążeniem.

* * *

Podczas gdy przez kilka ubiegłych okresów operacyjnych produkcja Skarbofermu praktycznie biorąc pozostawała na stałym poziomie, z wyżej podanego zestawienia widzimy, że w r. 1937 wzrosła o 677.000, czyli około 22%, równolegle z całokształtem produkcji polskiej. Oto rozdział handlowy tego tonażu.

	1936	1937	Różnica %
Zbyt w kraju	1.029.137	1.246.105	+ 21,1
Eksport licencyjny	128.000	119.195	— 6,9
Eksport morski	1.498.300	1.792.271	+ 19,6
Eksport wolny ląd.	1.200	98.730	+ 8127,5
Eksport ogółem	1.627.500	2.010.196	+ 23,5
Wysyłka ogółem	2.656.600	3.256.301	+ 22,6

Jak wiadomo, naszą techniczną i handlową polityką w ciągu lat ubiegłych kierowaliśmy tak, aby redukować do minimum nadwyżki czynnej załogi celem uniknięcia kosztownych świetówek, którym zapobiegaliśmy jak najaktywniejszym umieszczaniem i wysyłką nadwyżek produkcji na rynkach zamorskich. Niemniej zdołaliśmy bez wielkich trudności podnieść nasze wydobyte do wysokości odpowiadającej zapotrzebowaniu. W związku z powyższym okazało się konieczne przyspieszyć roboty celem ponownego urządzenia i uruchomienia Pola Północnego w Chorzowie. Szybby Pola Północnego, nieczynne od lat kilku, zmodernizowano, przystosowując je do wydobywania przy pomocy dużych wózków tego typu, co na kopalni Prezydent Mościcki. Jeden z szybów przeznaczono i urządzono dla przewozu załogi oraz jako szyb zapasowy do wydobywania. Szyb drugi, zupełnie przebudowany, zaopatrzone w skip o zdolności wydobywania 250 t/godz.

Sortownię, jak również część dworca kopalnianego, przebudowano zupełnie na nowo. Instalacja nowych kotłów jest w toku. Cały ten zespół jest częściowo uruchomiony, a zakończenie robót przewiduje się na koniec lipca r. b.

Program wydobywania omawianej kopalni przewiduje 1.750 ton dziennie począwszy od października r. b.

Jak corocznie, podajemy niżej dane dotyczące produkcji Spółki, załogi i wydajności.

Produkcja.

	1936 t	1937 t
Węgiel	3.125.919	3.802.042
Koks	290.294	324.899
Brykiety	51.559	63.440
Amoniak syntetyczny	3.648	3.871
Siarczan amonu	3.694	4.076
Smola	12.709	12.750
Benzol	4.524	4.660

Załoga kopalń w końcu roku 1937: 5.550.

Wydajność na dniówkę/robotnika, dół i powierzchnia, w kg.

R o k	Król	Bielszowice	Knurów	O g ó l e m		Śląsk bez Skarbofermu
				cyfry absol.	w % 1913	
1913	1.362	1.093	940	1.208	100	100
1934	3.044	2.240	1.508	2.534	210	152
1935	3.058	2.111	1.561	2.524	208,9	157
1936	3.139	2.028	1.597	2.548	210,9	161,8
1937	3.041	2.611	1.596	2.605	215,6	160,2

Wydajność, która dla ogółu kopalń Spółki wykazała nowy postęp z 2.548 kg do 2.605 kg na dniówkę/robotnika – dół i powierzchnia razem – rozwijała się nierównomiernie w poszczególnych kopalniach. Podczas gdy w Knurowie wysokość wydajności właściwie nie uległa zmianie, w Bielszowicach zaznaczył się duży postęp: z 2.028 kg do 2.611. Nie zapoznając wysiłków załogi i dozoru trzeba jednak przede wszystkim przypisać tę wyżkę usprawnieniu wydobywania przy pomocy skipu i dużych wózków, wprowadzonemu począwszy od 1936 r. Natomiast na kopalni Król ogólna wydajność spadła o blisko 100 kg: do 3.041 kg dziennie, co jest cyfrą niższą niż w 1935 r. Wynika to całkowicie z zaliczenia do załogi robotników prawie zupełnie nieproduktywnych, zatrudnionych przy przebudowie szybów Północ. Na kopalni Prezydent Mościcki przeciętna wydajność wzrosła z 3.504 do 3.780 kg. Wynik ten byłby znacznie lepszy i mógłby osiągnąć cyfrę zbliżoną do 4.000 kg, gdyby nie trzeba było się liczyć z atmosferą zakłócaną kilkakrotnie przez szkodliwą akcję, skutki której odczuliśmy zwłaszcza w okresie fali strajków okupacyjnych, jaka objęła częściowo nasze kopalnie jak również niektóre inne przedsiębiorstwa śląskie na wiosnę 1937 r.

* * *

Podajemy poniżej zestawienie dotyczące sprzedaży koksu. Rok temu, w naszym poprzednim sprawozdaniu, mówiliśmy o uruchomieniu starej baterii, spowodowanym wzrostem zapotrzebowania. Obecnie zamówiliśmy ponadto zupełnie nową, nowoczesną baterię pieców koksowych o wielkich komorach, która da nam możliwość zaraz po uruchomieniu, spodziewanym w końcu bieżącego roku, pracować z dużą marżą naszej zdolności produkcyjnej.

Międzynarodowa Konwencja Koksowa w ciągu roku bieżącego działała sprawnie, bez żadnych poważniejszych trudności. Już teraz staje się widoczne, że powodzenie tego porozumienia oddziałuje korzystnie na nastroje w sferach węglowych i zapewne przybliży chwilę, kiedy stanie się możliwe zawarcie ogólnoeuropejskiego porozumienia węglowego, kładącego kres zamieszaniu w tej dziedzinie.

Zbyt koksu Spółki.

	1936 t	1937 t	Różnica %
Zbyt w kraju wraz z Gdańskiem	222.400	249.444	+ 12,2
Eksport lądowy	25.204	24.499	— 2,9
Eksport morski	67.140	48.083	— 4,0
Zbyt ogółem	314.800	322.026	+ 3,4

Rachunek eksploatacyjny Kopalń Skarbowych zamyka się w r. 1937 cyfrą obrotów 53.700.000 zł, przekraczającą o 11 milionów, tj. 26%, obroty z roku poprzedniego. Saldo rachunku eksploatacyjnego wynosi zł 5.770.010,70, co stanowi zysk przeciętny przeszło 11% i zysk od wydobytej tony — 1,52 zł. Jednak funkcjonowanie umowy dzierżawnej nie daje możliwości ścisłego określenia na podstawie tej cyfry zysku „przemysłowego”: znaczna poprawka in plus musiałaby być wprowadzona z uwzględnieniem zwłaszcza rachunku „magazynu”.

W myśl postanowień umowy dzierżawnej rozdział powyższego salda jest następujący: po przydzieleniu Spółce 10% od jej kapitału, czyli zł 1.763.000,— i dokonaniu całkowitego odpisu na Fundusz Robót Nowych w wysokości zł 3.222.244,44, pozostałość w sumie zł 784.766,26 w myśl umowy dzierżawnej przeznacza się dla Spółki jako częściowe pokrycie jej wynagrodzenia kumulatywnego za rok operacyjny 1932, którego to wynagrodzenia wyniki wspomnianego roku nie dały możliwości jej przydzielić.

* * *

W ciągu ostatniego okresu operacyjnego zaszła poważna zmiana w organizacji Zarządu Spółki. P. Józef Knothe, który od szeregu lat sprawował funkcje drugiego członka Zarządu z tytułem wice-generalnego dyrektora, pragnąc należnego mu, zdaniem jego, ze względu na wiek i stan zdrowia, przejścia w stan spoczynku, w roku ubiegłym zdołał skłonić Radę Nadzorczą do przyjęcia prośby o dymisję.

P. Knothe ustąpił dnia 1 czerwca 1937 r. i od tego czasu Zarząd składa się, prócz Generalnego Dyrektora, z 3 Wice-Generalnych Dyrektorów, pp. Korsaka, Perrin i Zagórowskiego, z których każdy jest szefem jednego z głównych działów Spółki.

Nie możemy zakończyć dzisiejszego Walnego Zgromadzenia, od wielu lat pierw-

szego, w którym p. Knothe już nie bierze udziału, nie stwierdziwszy głębokiej wdzięczności, jaka Mu się należy od naszego przedsiębiorstwa za wieloletnią pracę i wybitne zasługi położone na polu Jego działalności w naszej Spółce.

Zarząd:

(-) F. Michel

(-) Z. Korsak (-) L. Perrin (-) J. Zagórowski

W imieniu Rady Nadzorczej zatwierdzamy sprawozdanie Zarządu, bilans, rachunek zysków i strat oraz proponowany podział zysków z roku operacyjnego 1937.

Prezes Rady Nadzorczej:

(-) H. de Peyerimhoff

Bilans zamknięcia na dzień 31 grudnia 1937 roku

A k t y w a	Złote
Gotówka w kasie i w bankach	14 935 545,97
Papiery procentowe	500 964,00
Weksle w portfelu	255 377,81
Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach	2 614 963,40
Należności z tyt. umów kartel. (oper. handl.)	577 993,85
Odbiorcy	9 080 079,96
Dostawcy	92 336,36
Zaliczki różne	1 892 773,34
Inne aktywa	366 307,95
Zapasy i materiały	5 414 650,68
Niedobór zapasów i materiałów <u>1 477 386,17</u>	<u>6 892 036,85</u>

Sumy przechodnie:

Wydatki dot. okresu przyszłego	57 922,74
Instalacja 2-giej części fabryki amoniaku	2 943 332,13
Rekonstrukcja III baterii pieców koksowych	2 195 875,93
Inne	<u>469 357,45</u>
	<u>42 874 867,74</u>

P a s y w a	Złote
Kapitał zakładowy	17 630 000,00
Fundusz rezerwowy	1 188 653,25
Zarezerwowana dywidenda wg uchwały Walnego Zgromadzenia z dnia 22. XII. 1928 r.	3 526 000,00
Zaległe podatki	379 079,57
Dostawcy	2 135 345,71
Odbiorcy	3 457 351,15
Różne	1 151 568,93
Fundusz na roboty nowe	2 321 461,06
Pożyczki	1 142 697,01
Skarb Państwa za zapasy i materiały przyjęte w 1922 r.	<u>6 892 036,85</u>

Sumy przechodnie:

Dochody dot. okresu przyszłego	6 241,33
Inne	<u>496 666,62</u>
Zysk Spółki	<u>2 547 766,26</u>
	<u>42 874 867,74</u>

Sumy pozabilansowe

Gwarancje otrzymane	4 591 713,82
Różni za gwarancje otrzymane	<u>377 725,00</u>
	<u>4 969 438,82</u>

Różni za gwarancje dane	4 591 713,82
Gwarancje dane	<u>377 725,00</u>
	<u>4 969 438,82</u>

Zobowiązania zagraniczne:

Zobowiązania warunkowe:	
A. Remuneracja kumulat. S-ki za rok 1932	<u>978 233,74</u>
B. Czynsz dzierż. kumulat. w dniu 1. I. 1937 r.	<u>21 429 612,63</u>
Niedobór czynszu dzierżawnego za rok 1937	<u>4 345 689,92</u>
	<u>25 775 302,55</u>

Skarb Państwa: Wartość inwentarza dzierżawionych obiektów w dniu 31. XII. 1937 r.	
Grunta	66 896 484,60
Nieruchomości	72 761 906,48
Złóża	46 142 802,92
Ruchomości	<u>7 438 817,68</u>
	<u>193 240 011,68</u>

Rachunek strat i zysków za rok 1937

W i n i e n	Złote
Koszty administracji ogólnej	7 035 031,61
Koszty produkcji	35 098 373,90
Koszty sprzedaży	7 508 947,46
Podatki państwowe i komunalne	2 593 045,58
Koszty kredytów	265 847,93
Obciążenia finansowe	320 849,69
Różnica inwentarza zapasów	204 299,74
Koszty utrzymania lasów	66 740,09
Koszty utrzymania instalacji przeładunkowej w porcie w Gdyni	168 937,51
Wydatki związane z nabyciem kontyngentów	14 059,19
Różnica w zapasach	1 882 668,52
Rezultat eksploatacyjny 5770010,70 { Przelew na roboty nowe	3 222 244,44
	Zysk Spółki <u>2 547 766,26</u>
	<u>60 928 811,92</u>

M a	Złote
Wpływy brutto ze sprzedaży węgla	42 118 468,88
" " " " koks	7 030 564,24
" " " " brykietów	1 247 718,38
" " " " produkt. uboczn.	8 268 724,89
" " " " cegły	37 273,50
Wpływy związane z odstąpieniem kontyng.	347 057,13
Różne dochody	1 727 917,22
Różnice kursowe	151 087,68
	<u>60 928 811,92</u>

Uwaga: Jako jednostkę monetarną do sprawozdania bilansu przyjęto złoty z r. 1927, czyli 1/5924,44 kg czystego złota. Waluty obce przeliczono do bilansu wg przeciętnego kursu Giełdy Warszawskiej z grudnia 1937 r.

Zarząd:

(-) F. Michel

(-) Z. Korsak

(-) L. Perrin

(-) J. Zagórowski

Pracownia Śląska

